

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾ ՏՕՆԸ

ՅՈՐԵԿԵԱՆԱԿԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆՔ

Հատկապես տոներին թիֆլիզում գանձելով, ներկայ հոգյ ապրիլի 22-ին այսպէս ասած՝ հաշտութեան ժողովին ու լսեցի երկու կողմերի հաս իրաւաւորութեան վերաբերեալ առարկութիւնները՝ ժողովականներից մէկը, թիֆլիզ բոլոր հասարակութիւնների ներկայացուցիչները իրաւասութիւնն անբաւարար համարելով, ասաց՝ ո՞ր են թեմի ներկայացուցիչները, պէտք է լսել նրանց ձայները: Այս հարցն յարուցանողին պատասխանեցին. քանի որ պարտականութիւն և ոչ թէ իրաւունքներ են վերապահում ընտրող Յանձնաժողովին, թեմի ձայնից անկախ կարելի է ընտրութիւն կայացնել: Ես, այդտեղ նստած լինելով, թէև կարող էի թեմի դժգոհութեան, զարմանքի ձայնը լսելի դարձնել, սակայն լսեցի, իբրև պաշտօնական անձնաւորութիւն՝ այդ հաշտութեան ժողովում մարդկանց չզրգուելու համար:

Հետևեալ օրը վերահսկեցի իմ շրջագայութիւնը և երբեմն գիւղական այս անկիւնում պատահմամբ «Մշակ», միւսում «Նորիզոն» կարդալով տեղեկացայ, որ այդ հաշտութիւնը իսկապէս սնամէջ է եղել, որ զորքը դարձեալ մնում է նոյն ցաւալի կացութեան մէջ, որ այս նւիրական ձեռնարկութիւնն անգամ անկարող է մարդկանց զէթ մի քանի ամսով միացնել:

Այս տխուր լուրերը, անհաշտութեան արձագանքները զալիս հասնում էին ինձ Ախալքալաքի շրջանում, այդ դաժան երկրի յուսահատական իրականութեան մէջ: Մօթ, ցուրտ, խոնաւ «դասարաններում» ծանր տրամադրութեան մէջ պարսպում ու պարսպեցնում ենք զեղջուկ մանուկներին, որոնք յուսով ու հաւատով ուսումնա-

բան են եկել «բու մարդ» դասնալորնազողով: Լաւ մարդ, բայց ինչպէս այդ խեղճուկները նպատակի հասնեն այդ դժոգքի մէջ, որին մի տարուց աւելի չեն զիմանում ուսուցիչները և շարունակ փոփոխում են մէկի անփորձութեանը միւսինը տեղի տալով: Ինչ ստես ու խօսես այդ իրականութեան բարեփոխութեան մասին, նրանց յուսահատ ծնողները հետ, որոնց անցած տարւայ աշնան վերահաս վատ կղանակների պատճառով չկալած կալումը զէզ-զէզ մնացել է, իսկ այս տարի զեռ չեն կարողացել ցանք անել, արածն էլ սարսափելի ցրտերի գոհ դարձաւ:

Մեր թեմում տեղ-տեղ ձեռնարկում են ներկայացումների յօգուտ զպրօցական ֆօնդի, Հնայելով կենդրոնի ցաւալի վերաբերմունքին, ուր տակաւին միայն վիճում ու զրում են, առանց զէզի գործը մի քայլ անելու: Այս պատճառով ինձ առանձին ուրախութիւն պատճառեց գաւառան զործիչներից մէկի մասնաւոր նամակը զպրօցական ֆօնդի մասին ինձ ուղղած, որ մի քանի անպաճոյճ տղերին կուզէի հաղորդակից անել նա ընթերցողին: Թղթակիցս մեր թեմի սակաւաթիւ եռանդուն զործակալ քահանաներից մէկն է, որին ոգևորութիւնը, առանց կողմնակի ցուցմունքների, թելադրել է ինքնաբերաբար ներքեում բացատրած ցանկալի եղանակով կազմակերպել հանգանակութեան գործը: Նա ի միջի այլոց գրում է. «Կրօնական ֆօնդի համար իմ գործակից քահանաների հետ գործնայնպէս եմ կարգադրել, որ ամեն մի հողուց, առանց սեռի ու հասակի խըտութեան, շատ թէ քիչ, մինչև անգամ կուզէկներ, ժողովում ու ժողովել եմ տալիս և այսուհետև կամաց-կամաց

կը սկսեմ գրասենեկի փոխադրել: Բայց այսօր զիւզեցից յոգնած քաղաք դալով, կարգացի Չեք Տփխիսի լրագրները ժողովների մասին և շատ ցաւացի, որ այսպիսի բարձր ու անպին գործի համար էլ գտնուում են մարդիկ, և յայտնի հասկացողներ, որ ի շարն են աշխատում...» (բաղմակէտը նամակագրինն է):

Ի՞նչ գրել, ի՞նչ ճշ խրատուսել այսպիսի համեստ գործիչներին, որոնց բուռն ոգևորութեան ճանապարհին հրատապութիւնն է հանգրիպում: Մի յուսահատութիւն, դուք գաւառական ընտիր գործիչներ, շարունակեցէք յօգուտ զպրօցի ու գրականութեան գործել կենդրոնից անկախ, ձեր բնական ազնիւ հակումներին հետեւելով: Կենդրոնը բռնած է,

ասեմ, անբուժելի ցաւով, որ նրան թոյլ չէ տալիս մոռանալ մանր հաշիւները նաև մեծ, նւիրական, վեհ գործի հանդէպ: Գործեցէք ձեր առողջ, գատողութեամբ ու զգացմունքով, դուցէ կենդրոնախոյս այդ համակրելի հոսանքը թարմ հովեր առաջացնէ կենդրոնում, գատապարտելի ձգտումներով տողորւածներին վերջապէս սթափեցնելով:

Այսպէս է բնական օրէնքը. հասարակական օրգանիզմի ուժասպառ տարրի տեղ բռնում են թարմ կենսունակ նոր տարրերը: Այս ձեռնարկութեան մէջ այս անգամիս կենդրոնական գործիչները օրինակ առնէին գաւառական գործիչներից:

Յ. Տէր Միրաբեան